

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА**

Факультет журналістики, реклами та видавничої справи
Кафедра журналістики, реклами та медіакомунікацій

С.Л. Брошкова

ПРОБЛЕМАТИКА ЗМІ (ЕКОНОМІЧНА)

Методичні вказівки та завдання
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 061 Журналістика

Одеса - 2019

УДК: 007.1: 330

Рецензенти:

О.В.Скалацька – доктор філософських наук, доцент

І.В. Сидун – кандидат історичних наук, доцент

Рекомендовано до друку
Вченою радою факультету журналістики,
реклами та видавничої справи
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
Протокол № 2 від 16 жовтня 2019 року

Брошкова С.Л.

Проблематика ЗМІ (економічна): Методичні вказівки та завдання для здобувачів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 061 «Журналістика» – Одеса, 2019. – 25 с.

© Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова, 2019
© Брошкова С.Л., 2019

ВСТУП

В основу навчальної дисципліни «Проблематика ЗМІ (економічна)» покладено економічна проблематика в пресі, досвід засобів масової інформації в освітленні актуальних проблем економіки, природокористування і соціального життя в сучасних умовах. Резерви і можливості збільшення популярності засобів масової інформації і ефективності виступів преси на економічні, соціально-економічні, економіко-екологічні теми.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічні, соціально-економічні та економіко-екологічні проблеми сучасності.

Сучасна підготовка журналіста потребує використання жанрового та компетентнісного підходів, а саме підвищення обізнаності у сфері прав людини, рівності та недискримінації, посилення чутливості ЗМІ до економічної та соціально-економічної проблематики, а також дотримання етичних журналістських стандартів у висвітленні цих питань.

Журналіст як співучасник реалізації / захисту прав людини повинен мати: здатність опанувати знання і розуміти предметну сферу та професійну діяльність; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність працювати в міжнародному контексті; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність.

В результаті освоєння лекційного курсу, вивчення літературних джерел, а також самостійного зайняття студент повинен закріпити стійкі навички роботи із спеціальною літературою, навчитися використовувати термінологічний апарат для успішного аналізу сучасного стану різних галузей економіки України.

Навчальна дисципліна «Проблематика ЗМІ (економічна) є важливою складовою фахової підготовки журналістів, оскільки висвітлення проблем економічного і соціально-економічного характеру, право на працю, освіту та інші соціальні гарантії держави стосуються усіх членів сучасного суспільства. Знання і компетентність в висвітленні актуальних тем щодо боротьби з бідністю, корупцією, тіньовою економікою, співпрацею з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями, знання коректної термінології відкривають реальний простір для національного, громадського визначення суті соціального партнерства. Те саме стосується й висвітлення інших тем, зокрема, розвитку туризму, політики народонаселення і регулювання міграційних процесів, податків і оподаткування, «зеленої» економіки, тощо.

Мета та завдання курсу. Навчальна дисципліна «Проблематика ЗМІ (економічна)» є допомогою при засвоєнні студентом комплексу теоретичних і практичних знань з економіки, засвоєнні актуальної тематики, спрямованої на поглиблене вивчення основних соціально-економічних і економіко-екологічних проблем, що стоять перед нашою державою в сучасних умовах, а також підвищити ефективність виступів преси по проблемах економіки. Дисципліна є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», а також є логічним у циклі вивчення таких спеціальних дисциплін, як «Економіка ЗМІ», «Менеджмент та маркетинг масових комунікацій».

Одним із головних завдань курсу є допомога студентам факультету журналістики, реклами та видавничої справи твердо освоїти процеси, що відбуваються в економіці України, вивченні досвіду центральних, регіональних і ряду місцевих видань, їх основних розділів і рубрик, засвоєнні актуальної тематики, що спрямована на:

- усвідомлення місця курсу економічної журналістики в системі підготовки журналіста;
- визначення ролі журналістських матеріалів на економічну тематику в житті суспільства;
- ознайомлення з історією становлення і розвитку економічної журналістики;

- усвідомлення правових засад висвітлення проблем економічної тематики в ЗМІ;
- вивчення преси України економічної спрямованості в її різновидах;
- вивчення специфіки висвітлення економічної проблематики аудіовізуальними ЗМІ;
- вивчення жанрового розмаїття висвітлення економічної проблематики;
- ознайомлення з глосарієм та специфікою підготовки тексту на економічну тематику;
- ознайомлення зі специфікою формування заголовка, заголовкового комплексу в текстах з економічної проблематики;
- ознайомлення зі специфікою використання в журналістських матеріалах статистичних даних, даних соціологічних досліджень, економічних показників тощо;
- знайомство з особливостями підготовки аналітичних журналістських матеріалів, побудова графіків, діаграм для зручності сприймання інформації;
- знайомство зі специфікою проведення журналістських розслідувань в межах економічної, фінансової, бізнесової проблематики.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

ЗК 01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 07. Здатність працювати в команді.

ЗК 08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою.

ЗК 12. Здатність спілкуватися іноземною мовою Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

СК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК 02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК 03. Здатність створювати медіапродукт.

СК 05. Здатність ефективно просувати створений медійний продукт.

СК 06. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності

У результаті вивчення курсу студенти мають засвоїти (*знати*):

- правові засади діяльності журналіста що висвітлює економічні, соціально-економічні та економіко-екологічні проблеми;
- основні поняття, тлумачення і терміни економічної журналістики;
- етичні принципи діяльності журналіста при висвітленні соціальних та економічних проблем;
- особливості роботи ЗМІ, як підприємства;
- принципи медіапланування;
- жанри журналістських матеріалів на економічну, фінансову, бізнесову тематику;
- композицію журналістського матеріалу на економічну тематику;
- специфіку підготовки журналістських матеріалів для різних видів ЗМІ: загальнонаціональна преса, спеціалізовані видання, ТБ, радіо, Інтернет-видання;
- специфіку підготовки матеріалів на економічну тематику для різних соціологічних моделей аудиторії;
- види аргументів, які доцільно використовувати в журналістських матеріалах на економічну тематику.

У результаті вивчення курсу студенти мають навчитися (*вміти*):

- вміти зрозуміло та кваліфіковано надавати інформацію стосовно питань, пов'язаних з економічною тематикою;
- визначати мету підготовки журналістського матеріалу на економічну тематику;
- готувати матеріал відповідно до характеру видання, каналу аудіовізуальних ЗМІ;
- дотримуватися стратегії журналістського матеріалу;
- використовувати різні види аргументів у журналістських матеріалах;
- готувати аналітичні і інформаційні матеріали на економічну тематику;
- розрізняти специфіку підготовки матеріалів: економічний огляд, економічний коментар, економічна стаття, замітка, інтерв'ю.

В результаті освоєння лекційного курсу, вивчення літературних джерел, а також самостійного зайняття студент повинен закріпити стійкі навички роботи із спеціальною літературою, навчитися використати термінологічний апарат для успішного аналізу сучасного стану різних галузей економіки України.

Серед методів навчання, які пропонується використати для опанування курсу:

- аналіз конкретних ситуацій;
- ігрове проектування;
- робота в реальних умовах: прес-конференції та брифінги, презентації та зустрічі;
- письмові творчі роботи лекційної рубрики;
- роботи з виконання домашніх комплексних завдань;
- усна відповідь на колоквіумі, модулі.
- проблемна лекція.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекції, семінари, пояснення, розповіді, бесіди.
- Наочні: спостереження, ілюстрування, демонстрування.
- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні,

дедуктивні, аналітико-синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Форми самостійної роботи: підготовка до лекцій, практичних занять; написання матеріалів у студентську газету; моніторинг ЗМІ, підготовка та участь у панельних дискусіях.

Форми поточного контролю: усна відповідь на практичному занятті; доповнення на практичному занятті; письмові роботи з самостійно виконаних комплексних завдань; соціальна значущість, актуальність розглянутих тем та проблем; рівень літературної мови викладу матеріалу, стилістичної та орфографічної відповідності; публікації у надрукованих і оприлюднених (розміщених на факультетських стендах) навчальних газетах. Результати вивчення проблематики дисципліни підсумовуються викладачем за підсумками накопичених балів під час різних форм контролю: усних відповідей, доповнень на практичних заняттях, виконання рекомендованих домашніх вправ.

Матеріал у методичних вказівках розміщений відповідно до програми курсу «Проблематика ЗМІ (економічна)» за такими тематичними блоками: I. Предмет економіки, методи, функції, основні розділи; II. Економіка засобів масової інформації, медіапланування; III. Особливості висвітлення у ЗМІ тематики економічного напрямку.

Завершуються методичні вказівки контрольними питаннями, завданнями і списком основної літератури, а також посиланнями на електронні ресурси.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

I. Предмет економіки, методи, функції, основні розділи.

ТЕМА 1. Предмет і метод економічної теорії, її функції. Методи економіки. Ресурси господарської діяльності.

ТЕМА 2. Мікроекономіка як розділ економічної науки. Ринок як економічна категорія. Попит і пропозиція. Поведінка продавців і покупців. Споживча перевага на ринку. Витрати виробництва.

ТЕМА 3. Макроекономіка, предмет навчання, інструменти. Макроекономічні показники. Макроекономічні проблеми інфляції, безробіття. Гроші, їх цінність.

II. Економіка засобів масової інформації, медіа планування

ТЕМА 4. ЗМІ в сучасній економіці та медіаекономіка в сучасному суспільстві. Ключові поняття економіки ЗМІ.

ЗМІ сьогодні є одними із важливих секторів надання послуг, що і займає провідні позиції в розвитку економіки провідних держав світу. ЗМІ охоплюють всі сфери людського життя - роботу, освіту, відпочинок. Засоби масової інформації та комунікації утворюють єдину взаємопов'язану систему, на створення й розвиток якої витрачаються величезні кошти. Вивченням ЗМІ як окремої галузі ринкового господарства, умовами елементів медіавиробництва займається економіка ЗМІ, або медіаекономіка

ТЕМА 5. Особливості структури ринку ЗМІ. Ринком засобів масової інформації є - здвоєний ринок товарів і послуг. Основні концепції медіаекономіки. Географічний ринок товарів і послуг. Ринок ресурсів. Економічне значення реклами в ЗМІ, медіапланування.

Ринок ЗМІ - складний, багатоаспектний, багатосторонній простір. Де в процесі виробництва журналістського продукту та продажу у подальшому, він поділяється на дві частини: ресурсний ринок і власне інформаційний ринок. З економічної точки зору індустрія ЗМІ є нетрадиційною, оскільки ЗМІ виробляють свій продукт для того, щоб він одночасно діяв на двох ринках - товарів і послуг. В якості товару ЗМІ виступає зміст - інформація, що

доставляються аудиторії. На ринку послуг, ЗМІ надають рекламодавцям послугу доступу аудиторії, яку формує за різними характеристиками (вік, зацікавленість, регіон та ін.). Для ЗМІ, як галузі економіки, географічний ринок - одне з ключових понять, оскільки воно прив'язує медіафірму до території, на якій воно поширюється і з якою воно пов'язане змістом. Ринок ресурсів включає в себе фінансовий ринок, ринок робочої сили, видавничий ринок, технічний ринок, ринок матеріалів, ринок інформації та ідей.

ТЕМА 6. Друковані ЗМІ. Основні етапи розвитку. Типи ринкових структур на друкованому ринку. Цінова конкуренція та сучасні тенденції розвитку ринку друкованих ЗМІ. Економічні особливості друкованих ЗМІ. Національні ринки.

На сучасному етапі газетна та журнальна індустрії характеризуються певними економічними особливостями, які роблять безпосередній вплив на досягнення ефекту масштабу виробництва. Ці особливості пояснюють причини високого рівня концентрації в газетно-журнальній індустрії. Головна особливість полягає в тому, що друковані ЗМІ є продуктами з високою вартістю першої копії. На розвиток цього сегменту ринку ЗМІ, великий вплив робить розвиток суміжних ринків: ринку поліграфії, ринку розповсюдження, ринку реклами .

ТЕМА 7. Аудіовізуальний сектор в медіа індустрії. Економічні особливості аудіовізуальних ЗМІ. Джерела доходів. Виробництво телепрограм як сектор телеіндустрії. Радіо - найдоступніше ЗМІ. Еволюція ринкової стратегії радіомовлення. Основні формати сучасних комерційних радіостанцій.

ТЕМА 8. Нові ЗМІ і економіка традиційних ЗМІ. Конвергенція медіатехнологій, медіаринків і ЗМІ. Конвергенція як чинник перетворення медіасистем. Контент-індустрія в структурі економіки ЗМІ. Економічні переваги Інтернету перед традиційними ЗМІ. Економіка онлайн-ЗМІ. Бізнес-моделі онлайн-ЗМІ. Джерела доходів онлайн-ЗМІ.

Інтернет зробив революцію в медіа бізнесі. Він зняв обмеження простору розповсюдження ЗМІ, мінімізував витрати підготовки та поширення інформації, скоротив час оновлення та доставки інформації. Інтернет став не тільки новим ЗМІ, а й змусив змінитися традиційні ЗМІ.

III. Особливості висвітлення у ЗМІ тематики економічного напрямку.

ТЕМА 9. Проблема бідності і шляхи її рішення. Ринок праці і його функції. Зайнятість населення.

Нобелівська премія з економіки у 2019 році присуджена за «експериментальний підхід» до боротьби зі світовою бідністю, як найважливішою проблемою. Бідність є специфічним станом матеріальної незабезпеченості, коли доходи людини або сім'ї не дозволяють підтримувати суспільно-необхідний для життєдіяльності вжиток, отримати належну медичну допомогу, своєчасно пройти профілактику хронічних захворювань, отримати освіту. Абсолютна і відносна бідність, вимірники бідності (чисельність долі бідних в населенні; розмір доходу, що характеризує бідність; глибина бідності). Методи оцінки бідності: статистичний, нормативний, метод позбавлень, стратифікаційний, евристичний, економічний.

Боротьба з бідністю і її профілактика як найважливіші стратегічні завдання будь-якої національно-орієнтованої політики. Засоби: 1) забезпечення основних мінімальних доходів (заробітної плати і пенсій), достатніх для стандартів вжитку, що діють в суспільстві; 2) система адресної соціальної допомоги тим, хто знаходиться в гіршому, відносно інших, положенні.

Стратегії програм боротьби з бідністю: 1) ефективна боротьба з бідністю, виходячи зі світового досвіду, можлива лише в умовах поживлення національного виробництва і зростання джерел самозабезпечення: праці і підприємництва; 2) забезпечення матеріальної допомоги для всіх хто має потребу і що не мають прожиткового мінімуму. Ринок праці як сукупний попит і пропозиція робочої сили, якою опосередкує рух відносно робочих місць і розміщення економічно активного населення по сферах господарській діяльності в галузевому, територіальному, демографічному та професійно-кваліфікованому розрізах.

ТЕМА 10. Проблеми демографії і політика народонаселення.

Демографія як наука, що вивчає чисельність, територіальне розміщення і склад населення, їх зміни, причини і наслідки цих змін, взаємозв'язок соціально-економічних чинників та змін в населенні.

Використання математичних методів, наукових методів збору, узагальнення та аналіз відповідних фактів, прогнози розвитку населення та

визначення цілей і засобів політики народонаселення. Впровадження обґрунтованої демографічної політики з метою регулювання розвитку народонаселення в масштабі суспільства. Визначення кількісних залежностей зміни економічних явищ і демографічних процесів.

Чисельність людей, і особливо робочого населення з його кваліфікацією при даному рівні розвитку продуктивних сил, як фактор, що впливає на можливості подальшого економічного розвитку. Створення режиму оптимального поєднання відтворення населення та економічних процесів.

Сучасна демографічна ситуація в Україні та її вплив на економічний розвиток країни. Методи демографічної політики: соціально-економічні, правові та виховально-психологічні .

ТЕМА 11. Реформування та розвиток індустрії туризму.

Туризм як набір відносин, що виникають при взаємодії туристів з місцевими мешканцями або владою, а також з постачальниками послуг. Визначення категорії «турист». Головні фактори, що визначають привабливість туристичного регіону: доступність регіону; його природа і клімат; ставлення місцевого населення до приїжджих; інфраструктура регіону; рівень цін і т. д.).

Дослідження участі туристів в економіці країни перебування (оцінки прямого і непрямого впливу). Туризм безпосередньо пов'язаний з великою кількістю секторів економіки країни. Вплив туризму на довкілля (прямий, непрямий). Цілі і методи планування розвитку туризму в країні, регіоні, з урахуванням особливостей, доступності, безпеки. Планування розвитку туризму на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Відмінності у проведенні політики розвитку туризму між індустріально розвиненими країнами, і країнами що розвиваються .

ТЕМА 12. Зарубіжний досвід формування і реалізації соціальної політики. Соціальні конфлікти і шляхи їх розв'язання. Соціальне партнерство.

Соціальна політика розвинених країн що впроваджують соціально-орієнтовану змішану економіку і високий рівень соціальної захищеності громадян, ідеї «держави добробуту для всіх». Структурна цілісність соціальної політики. Об'єкт діяльності системи «соціальна політика» і суб'єкт цієї діяльності.

Причини конфліктів та їх розв'язання у соціально-трудої сфері: з

приводу окремо взятих трудових та соціальних проблем. Об'єкти, найбільш поширених конфліктів у сфері соціально - трудових відносин.

ТЕМА 13. Фіскальна політика в Україні. Податки і оподаткування. Історія оподаткування.

Податкова система - важлива складова системи державних фінансів, що відіграє провідну роль у формуванні державних доходів, відчутно впливаючи на доходи юридичних і фізичних осіб.

В умовах економічної реформи закономірно підвищується роль податків як основного інструменту, що регулює вплив держави на розвиток ринкових відносин. Це найважливіший елемент, що забезпечує ефективність реформ з позицій стабілізації економіки і підтримання соціальної справедливості. «Податок - це економічна основа урядової машини і ніщо інше».

ТЕМА 14. Ключові проблеми економічного розвитку України. Проблема «дефіциту коштів» в Україні. Тіньова економіка.

Сьогодні Україна має напругу перед виконанням внутрішніх зобов'язань перед українськими громадянами і обслуговуванні зовнішніх боргів. А тому вона потребує запозичень у Міжнародного валютного фонду, Світового банку, інших міжнародних кредитно-фінансових структур та країн. Одна з причин дефіциту коштів в Україні – корупція, розкрадання ресурсної бази, тінізація економічної діяльності юридичних та фізичних суб'єктів.

ТЕМА 15. Основні тенденції розвитку фінансового ринку в Україні. Державний внутрішній борг та його роль у розвитку фінансового ринку. МВФ, співпраця.

Визначення сучасних тенденцій, стратегічних засад та перспективних шліхів співпраці України з Міжнародним валютним фондом. Обґрунтування концептуальних положень щодо рекомендацій МВФ до налагодження економічної стабільності в країні-заємнику, включаючи земельні, водні, мінерально-сировинні, лісові ресурси, соціальну складову, умови гарантування природно-техногенної та екологічної безпеки тощо. Визначення перспектив національної економічної політики, до перспективного сталого розвитку України.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Тема 1. Економіка, предмет, об'єкт, методи економічної теорії, її функції. Ресурси господарської діяльності.

Тема 2. Мікроекономіка як розділ економічної науки. Ринок як економічна категорія. Попит і пропозиція. Поведінка продавців і покупців. Споживча перевага на ринку. Витрати виробництва.

Тема 3. Макроекономіка, предмет навчання, інструменти. Макроекономічні показники. Макроекономічні проблеми інфляції, безробіття. Гроші, їх цінність.

Тема 4. ЗМІ в сучасній економіці та медіаекономіка в сучасному суспільстві. Ключові поняття економіки ЗМІ.

Тема 5. Особливості структури ринку ЗМІ.

Тема 6. Друковані ЗМІ. Основні етапи розвитку. Цінова конкуренція на ринку друкованих ЗМІ. Сучасні тенденції розвитку газетного ринку. Економічні особливості журнальної індустрії. Національні газетні ринки.

Тема 7. Аудіовізуальний сектор в медіа індустрії. Економічні особливості аудіовізуальних ЗМІ. Джерела доходів. Виробництво телепрограм як сектор телеіндустрії. Радіо - найдоступніше ЗМІ. Еволюція ринкової стратегії радіомовлення. Основні формати сучасних комерційних радіостанцій.

Тема 8. Нові ЗМІ і економіка традиційних ЗМІ. Конвергенція медіатехнологій, медіаринків і ЗМІ. Контент-індустрія в структурі економіки ЗМІ. Економіка онлайн-ЗМІ. Бізнес-моделі онлайн-ЗМІ. Джерела доходів онлайн-ЗМІ.

Тема 9. Проблема бідності і шляхи її рішення. Ринок праці і його функції. Зайнятість населення.

Тема 10. Проблем демографії і політика народонаселення. Об'єкт і предмет демографії. Відтворення населення. Статистика населення. Використання математичних, наукових методів збору, узагальнення та аналізу за відповідних фактів, прогнози розвитку населення та визначення цілей і засобів політики народонаселення. Створення режиму оптимального поєднання відтворення населення та економічних процесів.

Тема 11. Реформування та розвиток індустрії туризму. Головні фактори, що визначають привабливість туристичного регіону: доступність регіону; його природа і клімат; ставлення місцевого населення до приїжджих; інфраструктура

регіону; рівень цін і т. д.). Дослідження участі туристів в економіці країни перебування (оцінки прямого і непрямого впливу) .

Тема 12. Зарубіжний досвід формування і реалізації соціальної політики. Соціальні конфлікти і шляхи їх розв'язання. Соціальне партнерство. Причини конфліктів у соціально-трудої сфері: з приводу окремо взятих трудових та соціальних проблем. Об'єкти найбільш поширених конфліктів у сфері соціально-трудої відносин.

Тема 13. Фіскальна політика в Україні. Податки і оподаткування. Історія оподаткування.

Тема 14. Ключові проблеми економічного розвитку України. Проблема «дефіциту коштів» в Україні. Тіньова економіка.

Тема 15. Основні тенденції розвитку фінансового ринку в Україні. Державний внутрішній борг та його роль у розвитку грошового та фінансового ринку. МВФ. Співпраця.

Індивідуальні завдання:

1. Підготуйте практичні кейси до зазначених тем (відео, друковані матеріали, веб-ресурси). Аргументуйте вибір, зазначте типове, особливе, спеціальне щодо висвітлення окресленої тематики на конкретних прикладах. Добираючи матеріали, оцінюйте їх із погляду інклюзивного або компетентнісного підходів.

2. Укладіть перелік джерел, до яких Ви можете звернутися за інформацією, що стосується окреслених тем (владні, соціальні, правоохоронні, правозахисні, громадські, експертні, дослідницькі, ресурсні). Зазначте необхідні реквізити організацій, а також характер інформації, яку вони можуть надати. Запропонуйте умови формування балансу інформації під час аналізу тем порушення прав людини або конфліктно-чутливої теми.

3. Оберіть один із поширених концептуальних підходів щодо розвитку медіа у сфері прав людини (інклюзивний, антидискримінаційний, правозахисний, гендерований), створіть добірку авторських матеріалів як підтвердження тенденцій означеної практичної діяльності (публікація для друкованих ЗМІ, аудіо-, відеосюжети чи інформація для інтернет-видання, приклади рекламних кампаній тощо).

4. Для підготовки матеріалу поспілкуйтеся з людиною серед вразливих груп (безробітній, пенсіонер, людина з інвалідність, студент, молодий фахівець,

турист, посадовець та ін..). Сформууйте провідну ідею матеріалу та аргументуйте її. Оберіть та обґрунтуйте жанр. Яких практичних рекомендацій Ви дотримувалися, спілкуючись із соціально вразливими категоріями людей, зазначте етично-правові труднощі (ризики), що виникли в ході роботи.

5. Створення портфолію з власними журналістськими матеріалами, пов'язаними з темою практичного заняття (економічна проблематика), в інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних жанрах для ЗМІ.

Усна індивідуальна відповідь передбачає виступ студента на практичному занятті, суттєве доповнення до виступів одногрупників. Виступ має бути змістовним, логічним і досконалим з мовностилістичного боку.

Творче завдання передбачає виконання студентом творчого завдання до кожного практичного заняття (аналіз журналістських матеріалів з тематики курсу, реферування наукових статей із проблематики дисципліни, інтерпретація особливостей стилю викладу інформації журналістів тощо).

ТЕМИ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ (аналітична стаття)

(аналіз не менш чим з 2000 р.)

1. Заробітна плата в Україні.
2. Соціальні виплати в Україні (наприклад: види, допомога на дитину, субсидії, для кого і як отримати і т.д.)
3. Інфляція в цифрах.
4. Труд і безробіття: класифікація спеціальностей, скільки спеціалістів готується за рік, кількість працевлаштованих, які професії мають сенс і попит (обрати не менш двох позицій для аналізу).
5. Попит на ринку праці: які професії мають сенс і на кого вчитися.
6. Працевлаштування людей з інвалідністю, до яких спеціальностей залучені, якими законами регулюється.
7. ВВП – галузі економіки що розвиваються, стагнують та депресують.
8. Динаміка ВВП в країні з 1991 року, аналіз.
9. Ринок ЗМІ: Одеса та область, чим/якими ЗМІ представлено, форма власності, політика мовлення, контент, рейтинги, на які вікові групи йде розрахунок, час реклами в сутки (одне ЗМІ: ТБ канал, радіо, газета).
10. Міжнародна співпраця України з ЄС (ринки імпорту/експорту, квоти, обмеження та стандарти)
11. МВФ – співпраця України (за весь період, кредитні програми, загальний борг, динаміка виплат)
12. МВФ – основні вимоги до України для співпраці: що виконано і як.
13. Пенсійна реформа у Україні: які зміни (порівняльний аналіз).
14. Пенсія в Україні.
15. Заробітна плата у Україні в цифрах.
16. Безробіття, є чи ні.
17. Зайнятість населенні на селі.
18. Сільське господарство у Україні.
19. Туризм як сектор економіки: розвиток, інвестиції.
20. Туризм як сектор економіки: взаємодія з іншими галузями економіки.
21. Подорожі українців: яку суму відкладати на відпочинок.
22. Міграція населення.
23. Народжуваність та смертність сьогодні: чому.
24. Найпопулярніші країни «заробітчани» в цифрах доходів.
25. Ціни на ринку енергоресурсів (газ, електроенергія, вода).
26. Розвиток «зеленої» економіки: зміни в традиційних видах виробництва.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Роль ЗМІ у відстоюванні прав людини.
2. Сучасна концепція прав людини та демократії.
3. Дії на захист суспільних інтересів та права людини.
4. Роль ЗМІ у формуванні правосвідомості населення і захисті суспільних інтересів.
5. ЗМІ як найефективніший спосіб захисту прав людини в уявленнях українців.
6. Ставлення журналістів до різних проблем, пов'язаних із правами людини.
7. Походження прав людини.
8. Предмет економіки, її функції. Етапи становлення і розвитку економіки як науки.
9. Ресурс капітал, його властивості. Економічні ресурси.
10. Мікроекономіка, мікроекономічний рівень, основні напрямки дослідження в мікроекономіці.
11. Поняття ринку, його основні функції. Попит і пропозиція, функції.
12. Сутність і причини інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Девальвація.
13. Макроекономічні показники. Валовий національний продукт (ВНП) і його модифікації, визначення для економіки країни. Система національних рахунків (СНР), її основна функція.
14. Ресурс виробництво. Підприємницька здатність.
15. Переваги та недоліки ринку як сфери економічних відносин.
16. Конкуренція її види та форми. Форми недосконалої конкуренції на ринку.
17. Безробіття, причини та її види. Споживчий кошик, її значимість. Прожитковий мінімум.
18. Поняття ресурсів і їх класифікація.
19. Ринкова інфраструктура. Класифікація ринків.
20. Ринкова рівновага. Економічний закон попиту і пропозиції.
21. Що таке макроекономіка? Предмет вивчення. Макроекономічний рівень. Агрегування як основний інструмент макроекономічних явищ.
22. Гроші, функції грошей.
23. Роль інформації та ЗМІ в сучасному суспільстві. Фактори розвитку медіаринку.
24. Функції засобів масової інформації

25. «ЗМІ - аудиторія - рекламодавці»?
26. Франчайзинг, як спосіб організації бізнесу.
27. Віртуальний географічний ринок.
28. Фінансовий ринок
29. Порівняльний аналіз переваг і недоліків найважливіших рекламоносіїв.
30. Економічні і соціальні фактори, що впливають на процес медіапланування
31. Перерахуйте економічні особливості газетної індустрії. Як ви розумієте вираз «продукт з високою вартістю першої копії»?
32. Назвіть найважливіші статті доходів і витрат газети. Постійні витрати в газеті.
33. Що таке «подвійна роль реклами»?
34. Перелічіть економічні особливості журнальної індустрії, порівняйте їх з газетної.
35. Назвіть і охарактеризуйте основні проблеми розвитку ринку друкованих ЗМІ в Україні.
36. Як поширення газет впливає на загальну кінцеву вартість видання?
37. У чому основна конкурентна перевага журналів для рекламодавців?
38. Безкоштовна преса.
39. Назвіть ключові типи підприємств, що діють в теле-індустрії.
40. Назвіть основні моделі телевізійної індустрії і приведіть їх конкретні приклади.
41. За рахунок яких коштів фінансується комерційне телебачення (позитивні та негативні сторони)? Охарактеризуйте комерційне телебачення.
42. У чому полягають основи фінансування суспільного мовлення? Перерахуйте джерела фінансування суспільного мовлення?
43. Які фінансові складові змішаної моделі фінансування телебачення?
44. Які економічні особливості телевізійної індустрії?
45. Як ви розумієте прагнення ТВ до максимізації аудиторії?
46. Які витрати в телевізійній індустрії суттєво знижуються з плином часу?
47. Які джерела доходів у телевізійній індустрії?
48. Який тип програмної політики характерний для універсальних телеканалів?
49. Чим обумовлено збереження конкурентоспроможності радіо на сучасному ринку ЗМІ?
50. Назвіть і охарактеризуйте основні економічні особливості радіо-індустрії.
51. Що пов'язує програмні концепції радіо- і телемовлення?

52. Що таке тип радіомовлення і формат радіостанції?
53. Перерахуйте основні формати сучасних комерційних радіостанцій. Наведіть приклади.
54. Назвіть переваги радіо, приваблюють рекламодавців.
55. У чому суть концепції суспільного і державного радіомовлення.
56. Виділіть основні тенденції розвитку сучасного Українського радіо ринку.
57. Перерахуйте конкурентні переваги кабельного (супутникового) мовлення для споживача і рекламодавця.
58. Для якого виду ЗМІ характерні низькі рекламні доходи і чому?
59. Назвіть переваги Інтернету для рекламодавців.
60. Охарактеризуйте основні джерела доходів онлайн-ЗМІ.
61. Які переваги мають он-лайн-ЗМІ перед традиційними.
62. Чому офлайн-ЗМІ створюють свої он-лайн-версії?
63. Поняття бідності, її масштаби.
64. Соціальна політика: суть і загальні стани. Функції і основні завдання соціальної політики. Основні сфери здійснення соціальної політики.
65. Соціальна структура суспільства - суть і зміст, інфраструктура.
66. Досвід боротьби з бідністю. Загальний план дій у боротьбі з бідністю. Стратегія боротьби з бідністю.
67. Поняття ринку праці, його межі. Суть зайнятості. Політика зайнятості в Україні. Безробіття: суть, поняття, види. Соціально-економічні наслідки безробіття.
68. Історія і міжнародний досвід організації соціального страхування.
69. Предмет демографії і демографічної політики. Взаємозв'язок економічного розвитку і відтворення населення. Методи вивчення демографічних процесів.
70. Політика народонаселення. Суть і зміст соціального захисту. Роль і місце соціальної роботи і соціальних служб в соціальному захисті населення.
71. Значення туризму і мотиви подорожей Соціально-економічна і екологічна дія туризму. Держава і туризм. Планування і політика розвитку туризму.
72. Соціально-трудова стосунки як джерело конфліктів. Основна класифікація конфліктів в соціально-трудовій сфері. Об'єктивні передумови і умови виникнення соціального партнерства. Формування системи соціального партнерства в Україні.
73. Предмет економіки природокористування. Поняття і сутність економіки

природокористування. Клімат як глобальна проблема природокористування.

74. Сучасні тенденції і закономірності глобальних ресурсно-екологічних трансформацій. Сталий розвиток, сутність проблеми. Визначення сучасних тенденцій, стратегічних засади та перспективних напрямів сталого розвитку.
75. Напрями розвитку «зеленої» економіки в Україні. Розвиток «зелених» технологій: стан проблеми та перспективи. Еколого-економічні важелі активізації розвитку «зеленої» економіки в Україні.
76. Податки і оподаткування. Історія оподаткування. Оподаткування в Україні.
77. Поняття податків і зборів в Україні.
78. Державний внутрішній борг та його роль у розвитку грошового та фінансового ринку. Ключові проблеми економічного розвитку України.
79. Проблема «дефіциту коштів» в Україні. Тіньова економіка.
80. Зелена» економіка як сучасна парадигма економічного зростання.
81. «Зелена» економіка» та міжнародні ініціативи
82. МВФ.
83. Проблеми соціально-економічного розвитку та спільні зусилля їх вирішення державною владою, законодавчою і ЗМІ.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Основна

1. Авраамов Д. Профессиональная этика журналиста: Учебное пособие. / Д.Авраамов. – М.: МГУ, 1999.
2. Антикризисное управление Одесским регионом: диагностика и направления реализации: учебное пособие / [под ред. Н. Н. Андреевой и др.]. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 2010.
3. Байтеров М. Бедность и политика адресной социальной помощи малообеспеченным семьям // Человек и труд. -- 2001., № 1.
4. Бедность: альтернативные подходы к определению и измерению. Московский центр Карнеги. М., 1998.
5. Брайант Дж., Томпсон С. Основы воздействия СМИ: Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2004. – 432 с.
6. Брошкова С. Л. Научные основы формирования социо-эколого-экономического механизма устойчивого развития региона (на примере Одесского региона) / Брошкова С. Л. – Одесса: Феникс, 2010.
7. Брошкова С. Л. Природно-ресурсный потенциал как основа эколого-экономического развития региона / С. Л. Брошкова // Науковий вісник: Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища. – Вип. 15.6 – Львів: НЛТУУ, 2005.
8. Брошкова С. Л. Эколого-экономический анализ состояния рекреационных территорий Украинского Причерноморья и перспективы развития региона / С. Л. Брошкова, А. А. Слободяник // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Інноваційний розвиток економіки: збірник наукових праць. – Вип. 6. – Львів: ІРД НАН України, 2003.
9. Валентей Д.И. Демография: состояние и перспективы. М., 1997.
10. Вартанова Е. Л. Медиаэкономика зарубежных стран. Учебное пособие. М.: Аспект-Пресс, 2003.
11. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі./ М.К.Василенко. – К.: Ін-т журн. КНУ ім. Т. Шевченка, 2006.
12. Геєць В. М. Нестабільність та економічне зростання / Геєць В. М. — К. : Ін-т екон. прогнозів, 2000.
13. Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших

- соціогуманітарних спеціальностей / За ред. Марії Маєрчик, Ольги Плахотнік, Галини Ярманової та ін. // К. : Фенікс, 2012. – 217 с.
14. Головкин Б. Н. Деловые издания: Информационный менеджмент массовой коммуникации. / Б.Н.Головкин . - СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2005. – 205 с.
  15. Горбылева З.М. Экономика туризма: Учебное пособие. – Мн.: БГЭУ, 2004.
  16. Гуревич С. М. Экономика отечественных СМИ: Учебное пособие для вузов. М.: Аспект Пресс, 2004.
  17. Евдокимов Н. А. Жанры журналистики: Хрестоматия. / Н.А.Евдокимов. – Луганск: Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2005.
  18. Евстафьев В. А. Журналистика и реклама: Основы взаимодействия (опыт теоретического исследования). – М.: ИМА-Пресс, 2001. – 263 с.
  19. Економічна журналістика: новації західної преси. / Переклад та адаптація Алла Лазарева. – Київ, Інститут масової інформації, 2005..
  20. Етика в редакційному повсякденні. – К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2010 – 232 с.
  21. Європейська Конвенція з прав людини.
  22. Журналістська етика: Посібник для підготовки до державного іспиту [Текст] / Авт. кол. – За ред. В.П. Мостового та В.В. Різуна. – Київ, ТЗОВ «ЗН УА», 2014. – 224 с.
  23. Закон України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів
  24. Закон України "Про державну таємницю".
  25. Закон України "Про доступ до публічної інформації".
  26. Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні".
  27. Закон України "Про інформацію".
  28. Закон України "Про свободу совісті та релігійні організації".
  29. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»
  30. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».
  31. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».
  32. Закон України «Про інформаційні агентства».

33. Закон України «Про контррозвідальну діяльність»
34. Закон України «Про національні меншини в Україні»
35. Закон України «Про охорону дитинства».
36. Интегрированное управление ресурсами и безопасностью в бассейне Азовского моря: монография / [под ред. Б. В. Буркинського, В. Н. Степанова, С. В. Бердникова]. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 2010.
37. Иванов В.Ф., Сердюк В.Є. Журналістська етика: підручник / Иванов В.Ф., Сердюк В.Є. – 2-ге вид., випр. – К.: Вища шк., 2007. – 237 с.
38. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової – Еннс О.В. / Кол. авторів: Байда Л.Ю., Красюкова – Еннс О.В., Буров С Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. – К., 2012. - 216 с.
39. Конвенція ООН про права людей з інвалідністю.
40. Почепцов Г. Г. Информационные войны. / Г.Г.Почепцов. – К.: Ваклер, 2001.
41. Працевлаштування та зайнятість людей із інвалідністю: Довідник для роботодавців/ Упорядн. Семигіна Т.В., Иванова О.Л., 2010. —140 с.
42. Путеводитель по социальным медиа-2013 / Под ред.К.Меллер, М.Стоун. – Вена: ОБСЕ, 2013. – 176 с.
43. Рекомендація КМ РЄ № R (2000) 7 «Про право журналістів не розкривати свої джерела інформації»;
44. Український бізнес ХХІ століття: реалії, проблеми, перспективи. – К.: Консорціум, 2005.
45. Шевчук Д.А. Экономическая журналистика: Учебно-практическое пособие. / Д.А.Шевчук. – М.: ГроссМедиа : РОСБУХ, 2008.
46. Шендеровський К.С. та інші. Медіакомунікації та соціальні проблеми: Збірка навчально-методичних матеріалів і наукових статей в трьох частинах. Частина перша / Упор., ред. К. С. Шендеровського / Київ. нац. ун-т; Ін-т журналістики. – К., 2012. – 288 с.
47. Що українці знають і думають про права людини: загальнонаціональне дослідження / [І. Бекешкіна, Т.Печончик, В.Яворський та ін.]; під заг. ред. Т. Печончик. – Київ, 2017. – 308 с.

2. Електронні ресурси

1. Конституція України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Люди з інвалідністю: мова і етикет. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kryla.org.ua/mova-i-etyket/>.
3. Мова ворожнечі: які висловлювання не можна поширювати в ЗМІ? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cedem.org.ua/consultations/mova-vorozhnechi-yaki-vyslovlyuvannya-ne-mozhna-poshyryuvaty-v-zmi/>.
4. www.rada.gov.ua.
5. www.stc.gov.ua
6. www.niss.gov.ua
7. www.profspilka.org.ua
8. www.telekritika.kiev.ua
9. www.mediakrytyka.info

ДЛЯ НОТАТОК

Навчально-методичне видання

Брошкова Світлана Леонідівна

кандидат економічних наук,

завідувач кафедри журналістики, реклами та медіакомунікацій

ПРОБЛЕМАТИКА ЗМІ (ЕКОНОМІЧНА)

Методичні вказівки та завдання

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня

спеціальності 061 «Журналістика»

Підписано до друку 21.11.19. Формат 60x90/16.

Обсяг 1 ум. друк. арк.

Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman»

Наклад 100 прим. Зам. № 042/19

Надруковано у друкарні видавництва «Печатный дом»

Свідоцтво ВО2 № 948403 від 10.09.2001

65009, Одеса, Фонтанська дорога, 10, тел. 795-57-15

e-mail: selen_odessa@ukr.net